

The Effect of Companies' Age and Intangible Resource on the Relationship between Entrepreneurial Orientation and the Performance of Companies in Mashhad Industrial City¹

Amin Yousefi Ghasem Kheyli², Zohreh Arefmanesh³, Mahdi Nazemi Ardakani⁴, Mohammad Mahdi Bozorg⁵

Received: 2023/05/22

Accepted: 2023/09/21

Research Paper

Abstract

Purpose: This study investigated the relationship between firm age and intangible resources on the relationship between entrepreneurial orientation and firm's performance in Kalat Industrial Town of Mashhad.

Method: The statistical population of this study includes financial staff of Kalat Industrial Town of Mashhad. The convenient sampling method is used and by using Cochran formula, the sample size was determined 194 people. To measure the variables, standard questionnaires was used. To test the hypotheses, structural equation modeling method was used using Spss24 and SmartPLS3 software.

Results: The results indicate entrepreneurship has a significant impact on the firm performance and intangible resources. Intangible resources also have a significant impact on the firm performance. Firm age does not have a moderating role in the relationship between entrepreneurship and firm performance and intangible sources have a mediating role in the relationship between entrepreneurship and firm performance.

Conclusion: strengthening the spirit of creativity and entrepreneurship and utilizing different types of intangible resources such as human and structural capital and Improves the firm performance. But the findings did not support the view that in younger companies the relationship between entrepreneurial orientation and performance is stronger.

Contribution: There is little research on the effect of company age and intangible resources on the relationship between entrepreneurial orientation and the performance of Iranian companies. This research will be useful in increasing knowledge and filling the research gap.

Keywords: Firm Age, Entrepreneurship, Firm Performance, Intangible Resources.

JEL Classification: G32, M12, M41, L25, L26.

1. DOI: 10.22051/JAASCI.2023.42195.1740

2. M.Sc. Department of Accounting, Yazd University, Yazd, Iran. (amminyousefi8@gmail.com).

3. Assistant Professor, Department of Accounting and Finance, Faculty of Economics, Management and Accounting, Yazd University, Yazd, Iran. (Corresponding Author). (Arefmanesh@yazd.ac.ir).

4. Assistant Professor, Department of Accounting and finance, Faculty of Economics, Management and Accounting, Yazd University, Yazd, Iran. (nazemi@yazd.ac.ir).

5. M.Sc. Department of Accounting, Yazd University, Yazd, Iran. (mm.bozorg78@gmail.com).

تأثیر سن شرکت‌ها و منابع نامشهود بر رابطه بین جهت‌گیری کارآفرینی و عملکرد شرکت‌های شهرک صنعتی مشهد^۱

امین یوسفی قاسم خیلی^۲، زهره عارف منش^۳، مهدی ناظمی اردکانی^۴،
محمد مهدی بزرگ^۵

مقاله پژوهشی

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۳/۰۱

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۶/۳۰

چکیده

هدف: پژوهش حاضر به بررسی رابطه سن شرکت‌ها و منابع نامشهود بر رابطه بین جهت‌گیری کارآفرینی و عملکرد شرکت‌های شهرک صنعتی کلات مشهد پرداخته است.

روش: جامعه آماری پژوهش شامل کارکنان مالی شهرک صنعتی کلات مشهد است. روش نمونه‌گیری پژوهش، نمونه در دسترس می‌باشد و با استفاده از فرمول کوکران تعداد نمونه ۱۹۴ نفر تعیین شد. جهت سنجش متغیرها از پرسشنامه‌های استاندارد استفاده شد.

برای آزمون فرضیه‌ها از روش مدل‌سازی معادلات ساختاری با استفاده از نرم‌افزارهای اس‌پی‌اس اس و پی‌ال‌اس بهره گرفته شد.

یافته‌ها: نتایج نشان داد کارآفرینی تأثیر معناداری بر عملکرد و منابع نامشهود شرکت دارد. منابع نامشهود نیز تأثیر معناداری بر عملکرد شرکت دارد. سن شرکت نقش تعدیلگر در رابطه بین کارآفرینی و عملکرد ندارد و منابع نامشهود نقش میانجی در رابطه بین کارآفرینی و عملکرد شرکت دارد.

نتیجه‌گیری: تقویت روحیه کارآفرینی و بهره‌گیری از منابع نامشهود همانند سرمایه انسانی و ساختاری و ...، عملکرد شرکت‌ها را بهبود می‌بخشد، اما یافته‌های پژوهش از این دیدگاه که در شرکت‌های جوان‌تر رابطه کارآفرینی و عملکرد قوی‌تر هست حمایت نکرد.

دانش‌افزایی: تأثیر سن شرکت و منابع نامشهود بر رابطه بین کارآفرینی و عملکرد شرکت‌های ایرانی پژوهش کمی صورت گرفته است. بنابراین، انجام این پژوهش بر غنای ادبیات پژوهشی خواهد افزود.

واژه‌های کلیدی: سن شرکت، کارآفرینی، عملکرد شرکت، منابع نامشهود.

طبقه بندی موضوعی: G32 , M12 , M41, L25, L26

DOI : 10.22051/JAASCI.2023.42195.1740

۱. کارشناسی ارشد، گروه حسابداری، دانشگاه یزد، یزد، ایران. (amminyousefi8@gmail.com)

۲. استادیار، گروه حسابداری و مالی، دانشکده اقتصاد، مدیریت و حسابداری، دانشگاه یزد، یزد، ایران. (نویسنده مسئول). (Arefmanesh@yazd.ac.ir)

۳. استادیار، گروه حسابداری و مالی، دانشکده اقتصاد، مدیریت و حسابداری، دانشگاه یزد، یزد، ایران. (nazemi@yazd.ac.ir)

۴. کارشناسی ارشد، گروه حسابداری، دانشگاه یزد، یزد، ایران. (mm.bozorg78@gmail.com)

مقدمه

پس از گذشت بیش از سی سال تحقیق علمی، به‌طور کلی پذیرفته می‌شود که شرکت‌هایی که کارآفرینی می‌کنند عملکرد بهتری نسبت به شرکت‌هایی که محافظه‌کار هستند دارند. مفهوم غالب آنچه که یک شرکت را به‌عنوان یک شرکت کارآفرین معرفی می‌کند این است که شرکت درگیر اقدامات استراتژیک خاص و قابل مشاهده شامل نوآوری، پیشگیری و ریسک‌پذیری باشد. این موضوع تحت عنوان جهت‌گیری کارآفرینی یک شرکت شناخته می‌شود. کارآفرینی در سازمان‌های موجود از طریق فعالیت‌های رسمی یا غیررسمی باهدف ایجاد کسب‌وکار جدید در شرکت‌های تأسیس شده از طریق نوآوری‌های محصول و فرآیند و تحولات بازار رخ می‌دهد. کارآفرینی در سازمان‌ها از نظر درجه و میزان آن متفاوت است. ویژگی‌های یک شرکت کارآفرین این است که در نوآوری‌های بازار محصول شرکت می‌کند، سرمایه‌گذاری‌های تا حدی مخاطره‌آمیز را انجام می‌دهد و اولین بار است که با نوآوری‌های «فعالانه» دست می‌یابد و رقبا را تا حد زیادی شکست می‌دهد (رافال^۱ و همکاران، ۲۰۲۱، ۲۳۴). بر این اساس، کوین و اسلوین^۲ (۲۰۱۸، ۵۷) مقیاسی را برای اندازه‌گیری جهت‌گیری کارآفرینی سازمان ایجاد کردند. این مقیاس از سه بعد تشکیل شده است: ریسک‌پذیری، نوآوری و فعال (پیشرو) بودن. مقیاس‌های دیگر شامل ابعاد اضافی مانند استقلال و پرخاشگری رقابتی و همکاری بین سازمانی است. جهت‌گیری کارآفرینی به‌عنوان تمایل شرکت برای مشارکت در رفتار کارآفرینانه (به‌جای مشارکت واقعی آن در) تفسیر می‌شود (کولمن و استاکمن^۳، ۲۰۱۴، ۱۰۰۱). جهت‌گیری کارآفرینی منعکس‌کننده چگونگی سازمان‌دهی یک شرکت به‌منظور کشف و بهره‌برداری از فرصت‌ها است. این امر با «سیاست‌ها و شیوه‌هایی که مبنایی برای تصمیم‌گیری‌ها و اقدامات کارآفرینانه فراهم می‌کنند» نشان داده می‌شود (رافال و همکاران، ۲۰۲۱، ۲۳۴).

از شرکت کارآفرین انتظار می‌رود که سطح بالایی از ابتکار عمل، رهبری و تمایل به ریسک کردن را نشان دهد. به‌طور خاص، جهت‌گیری کارآفرینی با جنبه‌های مختلف عملکرد از جمله رشد فروش، سودآوری و معیارهای غیرمالی عملکرد مرتبط است (اندرسون و ایشما^۴، ۲۰۱۳، ۴۱۳). راج و همکاران (۲۰۰۹، ۷۶۱) نشان دادند که ارتباط جهت‌گیری کارآفرینی و عملکرد تابعی از عوامل

1. Rafal
 2. Covin & Slevin.
 3. Kollmann & Stockmann
 4. Anderson & Eshima

درون‌زا و برون‌زا می‌باشد و نمی‌توان آن را به صورت ثابت در نظر گرفت. به عنوان مثال، رابطه جهت‌گیری کارآفرینی و عملکرد در بین شرکت‌هایی که در محیط‌هایی با نا اطمینانی بیشتری فعالیت می‌کنند قوی‌تر است. همچنین در این رابطه، استام و الفرینگ (۲۰۰۸) دریافتند که عواملی همچون سطح سرمایه شرکت نیز رابطه بین عملکرد و جهت‌گیری کارآفرینی را تحت تأثیر قرار می‌دهد (هی^۱ و همکاران، ۲۰۲۱). بنابراین، با توجه به مطالعات قبلی، مشخص می‌شود که برای بررسی ارتباط بین جهت‌گیری کارآفرینی و عملکرد و رشد شرکت، باید اثرات عوامل تعدیل‌کننده نیز در نظر گرفته شود تا تصویری جامع‌تر از رابطه یادشده به دست آید.

از این منظر، این مطالعه به بررسی دو عامل بالقوه مؤثر بر رابطه بین جهت‌گیری کارآفرینی و عملکرد شرکت پرداخته که شامل سن شرکت و منابع نامشهود شرکت می‌باشد. شرکت‌های جوان بهتر قادر به بهره‌گیری از ارزش استراتژی‌های کارآفرینی در قالب نرخ رشد سازمانی بالاتر نسبت به همسالان قدیمی خود هستند. به عبارت دیگر، شرکت‌های جوان دارای ساختارها و زمینه‌های سازمانی هستند که نسبت به شرکت‌های قدیمی انعطاف‌پذیرتر و واکنش‌پذیرتر می‌باشند. علاوه بر این، شرکت‌های جوان، ممکن است بهتر بتوانند دانش بازار را کسب نمایند و با واکنش به انتظارات فعلی بازار از فرصت‌های کارآفرینی بهره‌برده و از این فرصت‌ها برای ارتقای رشد و عملکرد شرکت استفاده کنند (گالبریت^۲ و همکاران، ۲۰۲۰).

از سوی دیگر، شرکت‌هایی که دارای مزیت منابع نامشهود نسبت به هم‌تایان خود هستند، باید شاهد تقویت روابط بین جهت‌گیری کارآفرینی و عملکرد شرکت باشند. این فرضیه مبتنی بر این عقیده است که به دلیل اینکه شرکت‌ها تمایل به محدود کردن منابع مشهود و کم‌تحرك خود دارند، منابع نامشهود (مانند مالکیت معنوی، برند و شهرت) از اهمیت استراتژیک خاصی برخوردار هستند. این مسئله نیز به این دلیل صورت می‌گیرد که منابع نامشهود غالباً به عنوان منبع قابل توجهی از مزیت رقابتی مطرح می‌شوند، زیرا منابع نامشهود ذاتاً نادرتر و تقلیدناپذیرتر هستند. از آنجا که شرکت‌هایی که درگیر استراتژی‌های کارآفرینی هستند، در پی دستیابی به فرصت‌های کارآفرینی، تعداد

1. He, Q; Wang, M and Martínez-Fuentes, C.

2. Galbreath

قابل توجهی از منابع را مصرف می‌کنند، مازاد یا محدودیت این منابع با ارزش استراتژیک، بر تعداد فرصت‌های قابل پیگیری توسط شرکت‌ها تأثیر می‌گذارد. هرچه این منابع بیشتر باشد، فرصت‌های بهره‌برداری نیز بیشتر خواهد بود، بنابراین زمینه رشد بیشتر شرکت فراهم می‌شود (اوکی و آهن^۱، ۲۰۱۹، ۵۱۷۸).

مطالعات مختلفی از جمله رضوان و همکاران^۲ (۲۰۲۲)، هی و همکاران (۲۰۲۱) گالبریت و همکاران (۲۰۲۰)، اوکی و آهن (۲۰۱۹)، کوسا^۳ و همکاران (۲۰۱۸)، آلتینای و همکاران^۴ (۲۰۱۶)؛ کاسیلاس و همکاران^۵ (۲۰۱۰)، طالاری و همکاران (۱۴۰۰)، پیرایش و همکاران (۱۳۹۹)، بابایی و همکاران (۱۳۹۸) و طاهریان و همکاران (۱۳۹۸) و ... تأثیر جهت‌گیری کارآفرینی بر عملکرد شرکت را بررسی کرده‌اند. همچنین، حسینی‌راد (۲۱، ۱۴۰۱) آثار گرایش کارآفرینانه بر عملکرد مالی با در نظر گرفتن نقش تعدیلی کیفیت اطلاعات حسابداری را مورد بررسی قرار دادند. رمضان پور نرگسی و همکاران (۴۱، ۱۳۹۶) نقش میانجی کارآفرینی نوآورانه بر رابطه بین سرمایه فکری و مزیت رقابتی سازمان‌ها را مورد بررسی قرار داده‌اند، اما بر اساس بررسی‌های نویسندگان در ایران تاکنون پژوهش معتبری در مورد نقش تعدیل‌کننده سن شرکت و نقش میانجی منابع نامشهود در رابطه بین کارآفرینی و عملکرد شرکت انجام نشده است. بنابراین، انجام این پژوهش به پرکردن شکاف تحقیقات در این حوزه کمک خواهد کرد. در همین راستا، هدف پژوهش حاضر بررسی نقش میانجی منابع نامشهود و نقش تعدیل‌کننده سن شرکت‌ها در رابطه بین کارآفرینی و عملکرد شرکت‌های شهرک صنعتی کلات مشهد می‌باشد. در ادامه، ابتدا مبانی نظری و توسعه فرضیه‌ها، سپس روش‌شناسی پژوهش و یافته‌های آن تبیین و در نهایت، نتیجه‌گیری و پیشنهادات مطرح شده است.

مبانی نظری و توسعه فرضیه‌ها

جهت‌گیری کارآفرینانه به تمایل شرکت‌ها برای بررسی فرصت‌های جدید بازار اشاره می‌کند تا خود را از طریق عواملی مانند تمایل به نوآوری شرکت، خطرپذیری، رقابت‌تهاجمی و خودمختاری،

-
1. Ok & Ahn
  2. Rizwan UllahKhan, Christopher Richardson, Yashar Salamzadeh
  3. Kosa
  4. Altinay et al
  5. Casadesus-Masanell, R. Ricart, J.E

نشان دهند. جهت‌گیری کارآفرینانه منبعی شامل مزیت رقابتی پایدار است و باعث می‌شود که شرکت عملکرد بهتری داشته باشد. در رویارویی با محیط متلاطم خارجی که در آن کاهش هزینه‌ها، پاسخگو بودن، تغییرات سریع فناوری، افزایش تنوع خدمت‌گیرندگان به شدت دیده می‌شود. کارآفرینی تنها راه‌حلی است که سازمان‌ها می‌توانند برای دستیابی به درآمد اضافی، ارتقاء فرایندهای درونی، گسترش راه‌حل‌های نوآورانه جهت سوق به نیازهای اجتماعی و اقتصادی، اتخاذ نمایند. افزایش توانایی سازمان برای مقابله با آشفتگی‌های محیطی و پیچیدگی روزافزون محیط رقابتی امروز، افزایش توانایی شرکت در پاسخگویی سریع به چالش‌های محیطی و معرفی موفق محصولات جدید افزایش انعطاف‌پذیری سازمان، تمایل آن به تغییر و کاهش اینرسی شرکت از جمله دلایل تاثیر کارآفرینی بر عملکرد شرکت می‌باشد (محمود و حینسن^۱، ۲۰۱۲، ۳۲۷). رابطه جهت‌گیری کارآفرینی و عملکرد شرکت در مطالعات مختلفی مستند شده است که در ادامه به آن پرداخته می‌شود. اوکی و آهن (۲۰۱۹، ۵۱۷۸)، آلتینای و همکاران، (۲۰۱۶، ۸۷۱) و کاسیلاس و همکاران (۲۰۱۰) نشان دادند جهت‌گیری کارآفرینی با ابعاد مختلف عملکرد مانند رشد فروش و سهم بازار مرتبط است. رضوان و همکاران (۲۰۲۲) نشان دادند که جهت‌گیری کارآفرینی اجتماعی تأثیر منفی بر عملکرد اقتصادی دارد. هی و همکاران (۲۰۲۱) نشان دادند که اتخاذ استراتژی‌های کارآفرینی سازمانی در چین تأثیر مثبتی بر عملکرد شرکت دارد و تأثیر استراتژی‌های کارآفرینی سازمانی در شرکت‌های دولتی (تولیدی) از شرکت‌های خصوصی (خدماتی) بیشتر است. گالبریت و همکاران (۲۰۲۰) نشان داد استراتژی رقابتی به‌عنوان تعدیل‌کننده رابطه جهت‌گیری‌های کارآفرینی و عملکرد شرکت‌های ایتالیایی عمل می‌کند و شدت رابطه آنها را تعدیل می‌کند درحالی‌که استراتژی تمایزگرایانه اثر مثبت بر روابط بین متغیرهای یادشده می‌گذارد. کوسا و همکاران (۲۰۱۸) با بررسی جهت‌گیری‌های کارآفرینی و عملکرد شرکت‌ها در اتیوپی با در نظر گرفتن نقش تعدیل‌کننده بخش کسب‌وکار و مکان کارآفرینی، دادند که جهت‌گیری کارآفرینی بر عملکرد سرمایه‌گذاری تأثیر مثبت می‌گذارد، اما زمان تأسیس بنگاه‌ها در مناطق شهری و درگیر شدن در بخش صنعت، بیشترین تأثیرگذاری را داشته است. حسینی راد (۲۰۱۴، ۲۱) نشان داد جهت‌گیری کارآفرینانه منجر به بهبود

1. Mahmoud, M. A. and Hinson, R. E

عملکرد حسابداری و اقتصادی و کیفیت اطلاعات حسابداری شده است. طالاری و همکاران (۱۴۰۰) نشان دادند که بازاریابی دو سو توان موجب می شود جهت گیری کارآفرینی با عملکرد محصول جدید شرکت های دانش بنیان تأثیر معناداری دارد. نتایج پیرایش و همکاران (۱۳۹۹، ۲۳) حاکی از آن است که متغیرها و جهت گیری های کارآفرینی بر کارآفرینی استراتژیک در شرکت های صنعتی استان زنجان تأثیر دارند و تأثیر مثبت کارآفرینی استراتژیک بر عملکرد سازمانی تأیید شد و نهایتاً کارآفرینی و جهت گیری آن بر عملکرد سازمانی تأثیر غیرمستقیم دارد. بابایی و همکاران (۱۳۹۸) و طاهریان و همکاران (۱۳۹۸) نشان دادند سرمایه فکری کارآفرینی بر عملکرد شرکت تأثیر مثبت و معنی داری دارد. بنابراین فرضیه اول پژوهش به شرح زیر تدوین می شود:

فرضیه اول: کارآفرینی بر عملکرد شرکت تأثیر معناداری دارد.

با توجه به دیدگاه مبتنی بر منابع (RBV^۱) و قابلیت های پویا (DCV^۲) موفقیت شرکت ها نه تنها به منابع آن ها بستگی دارد، بلکه به توانایی کارآفرینی آن ها در شرایط مختلف صنعت و بازارهایی که در آن فعالیت می کنند بستگی دارد. شرکت ها ممکن است دارای منابع باشند، اما باید قابلیت های کارآفرینی را نیز نشان دهند که به واسطه آن می توانند در محیط های پر تقاضا به مزیت رقابتی دست یابند (اندرسون و اشیما^۳، ۲۰۱۳). مهرجو و آقاموسی (۱۳۹۸) در بررسی رابطه بین تأثیر استراتژی مدیریت منابع انسانی و نیروی انسانی و با نقش جهت دهی کارآفرینی شعب بانک تجارت استان تهران نشان دادند که روابط قوی و معنادار بین متغیرهای وجود دارد. بنابراین، شرکت هایی که دارای مزیت منابع نامشهود نسبت به همتایان خود هستند، باید شاهد تقویت جهت گیری های کارآفرینی در شرکت باشند. با توجه به مطالب فوق فرضیه دوم پژوهش به شرح زیر تدوین می شود:

فرضیه دوم: کارآفرینی بر منابع نامشهود تأثیر معناداری دارد.

در اقتصادهای متکی و با محوریت دانش، دارایی های نامشهود عامل مهمی در دستیابی شرکت ها به موفقیت و بهبود عملکرد مالی تلقی می شود. به ویژه، زمانی که دارایی های نامشهود منشأ ثروت و رشد شرکت محسوب می شوند. در چنین دورانی مؤسساتی که از دارایی های نامشهود خود به صورت بهینه

---

1. resource-based view
2. Dynamic Capabilities View
3. Anderson & Eshima

و مناسب‌تر استفاده می‌نمایند به موفقیت بیشتری نائل می‌شوند. همچنین، مهم‌ترین عنصر دارایی نامشهود تحت عنوان دانش به‌عنوان حیاتی‌ترین سرمایه جایگزین سرمایه‌های فیزیکی مالی شده است (سئو و کیم^۱، ۲۰۲۰، ۴۲۱). دارایی‌های نامشهود به دلیل اهمیت غیرقابل انکارشان در سیستم ارزیابی عملکرد، مهم‌ترین عامل تعیین‌کننده عملکرد مالی و مزیت رقابتی شرکت محسوب می‌شوند. مطابق دیدگاه‌های مبتنی بر منابع دارایی‌های نامشهود همانند دارایی‌های مشهور بر عملکرد شرکت‌ها تأثیر دارند بر مبانی این نظریه شرکت‌ها را در جایگاه واحد ناهمگنی در نظر می‌گیرد که تدوین‌کنندگان استراتژی باید فرصت‌های برون‌سازمانی را با منابع و توانمندی‌های شرکت هماهنگ کنند (نمازی و شاکری، ۱۴۰۰، ۴۷). تاثیر مثبت منابع نامشهود و سرمایه فکری بر عملکرد شرکت در مطالعات مختلفی از جمله بران^۲ و همکاران (۲۰۲۰)، دانسکیو و ساندر^۳ (۲۰۱۶، ۵۷)، کفیلی و همکاران (۱۴۰۱، ۱۵۷)، نمازی و شاکری (۱۴۰۰، ۴۷)، عارف منس و زارع زردینی (۱۳۹۹، ۵۷)، پرن‌دین و قنبری (۱۳۹۷، ۱۲۳) مستند شده است. با توجه به مطالب فوق فرضیه سوم پژوهش به شرح زیر تدوین می‌شود:

فرضیه سوم: منابع نامشهود بر عملکرد شرکت تاثیر معناداری دارد.

در خصوص نقش تعدیل‌کننده سن در رابطه کارآفرینی و عملکرد شرکت مطالعاتی صورت گرفته است. به‌عنوان مثال، لو و همکاران (۲۰۰۵، ۲۷۷) دریافتند که شرکت‌های جوان نسبت به شرکت‌های قدیمی بیشتر رفتارهای استراتژیک کارآفرینی را نشان می‌دهند. روزنبوش و همکاران^۵ (۲۰۱۱، ۴۴۱) نشان داده‌اند که سن سازمانی یک متغیر نادیده گرفته شده است که درعین حال از لحاظ نظری بر توانایی شرکت برای تبدیل استراتژی‌های کارآفرینی به نتایج عملکرد اثرگذار است. شرکت‌های جوان غالباً در تصمیم‌گیری‌های استراتژیک، آزادتر هستند. مدیران شرکت‌های جوان، فاقد فرآیندهای تجاری ثابت، دانش تجربی بازار و هنجارهای سازمانی به‌خوبی توسعه یافته، اغلب درگیر آزمون و خطا بیش از حد و بدون هدف استراتژیک روشن هستند. باین وجود، نبود روال‌های تعریف شده و ساختارهای سازمانی بهتر، شرکت‌های جوان را به سمت تولید نوآوری‌های بنیادی با بیشترین پتانسیل رشد و همچنین، تطبیق سریع‌تر با تغییرات خاص محیطی

1. Seo & Kim
2. Braune
3. Danescu & Sandru
4. Luo
5. Rosenbusch et al

سوق می‌دهد (هیل و روترمل^۱، ۲۰۰۳، ۲۵۷). در مقابل، شرکت‌های قدیمی از روال‌ها و فرآیندهای تعیین شده پیروی می‌کنند که مزیت رقابتی را در زمینه‌های بازار به راحتی کسب می‌کنند و استراتژی‌های کارآفرینی چارچوب مداری به دست می‌آورند. با این حال، این روال‌های مستقر اغلب مانع تمایل مدیریتی برای دنبال کردن فرصت‌های کارآفرینی جدید و سازگاری با تغییر شرایط خاص محیطی می‌شود.

اگرچه شرکت‌های قدیمی‌تر نسبت به شرکت‌های جوان تمایل به نوآوری‌های مکرر دارند، اما این نوآوری‌ها ارتباط نزدیکی با دانش بروز موجود در شرکت دارند که در این شرکت‌ها کمتر دیده می‌شود. رفتارهای کارآفرینی به این ترتیب به مسیر و رفتارهای آینده دانش موجود در بازار وابسته است که با پیشرفت زمان، شوق جهت‌گیری کارآفرینانه در شرکت‌های قدیمی به سبب عدم توجه به نوآوری از دست می‌رود. در نتیجه، رفتارهای کارآفرینی در بین شرکت‌های قدیمی، مطابق انتظارات فعلی بازار، کاهش می‌یابد که به نوبه خود، توانایی شرکت‌های قدیمی‌تر را برای کسب ارزش از استراتژی‌های کارآفرینی آن‌ها در قالب رشد برتر کاهش می‌دهد (سورنسن و استوارت^۲، ۲۰۰۰، ۸۱). شرکت‌های جوان در موقعیت بهتری قرار دارند تا ارزش‌های بیشتری را از رفتارهای استراتژیک نوآورانه، پیشگیرانه و ریسک‌پذیری را نسبت به هم‌تایان بالغ خود به دست آورند. بنابراین، انتظار می‌رود که جهت‌گیری کارآفرینی با رشد شرکت‌های اقتصادی جوان نسبت به شرکت‌ها مسن، ارتباط مثبت داشته باشد (سورنسن و استوارت، ۲۰۰۰). بنابراین، فرضیه چهارم پژوهش به شرح زیر تدوین می‌شود:

فرضیه چهارم: سن شرکت نقش تعدیلگر در تاثیر کارآفرینی بر عملکرد شرکت دارد.

در اختیار داشتن منابع نامشهود عامل مهمی در توانایی شرکت‌ها برای دنبال کردن استراتژی‌هایی است که منجر به نتایج مثبت سازمانی می‌شود. با نگاهی به نقش احتمالی منابع نامشهود در رابطه با جهت‌گیری کارآفرینی و عملکرد شرکت، شرکت‌هایی که منابع نامشهود بیشتری در مقایسه با رقبای خود دارند انتظار می‌رود سطح بالاتری از رفتارهای کارآفرینی را نشان دهد، زیرا جهت‌گیری کارآفرینی اساساً یک موقعیت مصرف‌کننده منابع است. پیگیری رفتارهای کارآفرینی نیاز به صرفه‌جویی در منابع سازمانی را می‌طلبد. هرچه منابع شرکت کمتر باشد، تعداد ابتکارات کارآفرینی که می‌توان دنبال کرد کمتر است. با افزایش سطح منابع، کمیت و تغییرپذیری فرصت‌هایی که می‌توانند از آن‌ها بهره‌برداری شوند نیز افزایش می‌یابد. بنابراین، به‌طور مستقیم، توانایی پیگیری مقادیر بیشتری از

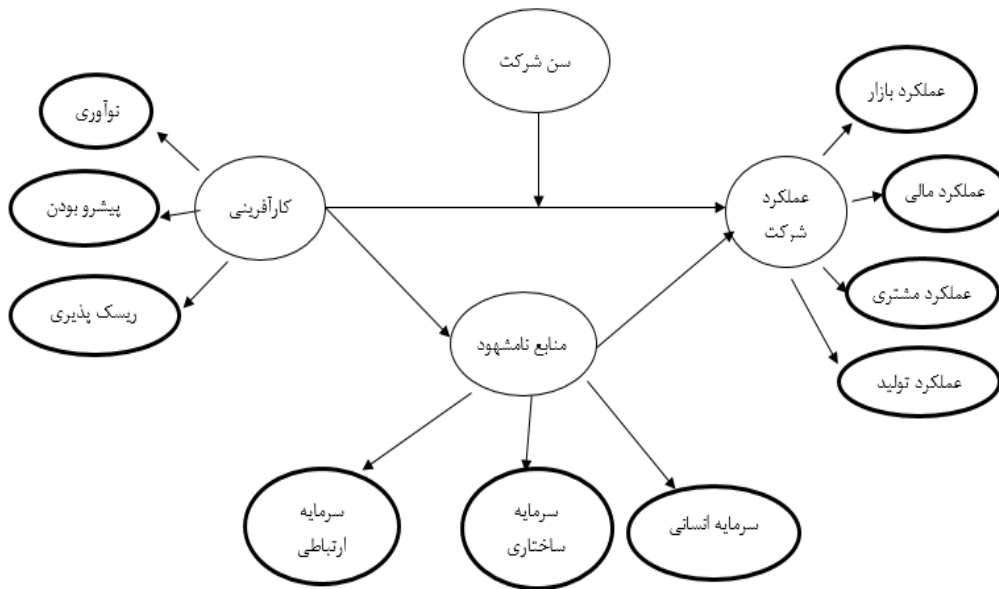
1. Hill, C.W.L; Rothaermel, F.T

2. Sørensen, J.B; Stuart, T.E

فرصت‌های کارآفرینی منر به ایجاد فرصت‌های مناسب برای رشد سازمانی می‌شود. همچنین، ارتباط جهت‌گیری کارآفرینی شرکت/ عملکرد باید بین شرکت‌هایی که دارای مزیت منابع نامشهود نسبت به رقبای صنعت خود هستند، قوی‌تر باشد. خصوصاً با توجه به اینکه منابع نامشهود اهمیت استراتژیک بیشتری دارند. شرکت‌ها می‌توانند تعداد بیشتری از فرصت‌ها را در کنار منابعی که تمایل به ایجاد زمینه برای مزیت رقابتی بلندمدت دارند، دنبال کنند. به‌طور دقیق‌تر، انتظار می‌رود که جهت‌گیری کارآفرینی به‌صورت مثبت با عملکرد شرکت در میان شرکت‌های دارای مزیت منابع نامشهود نسبت به سایر شرکت‌ها که فاقد مزیت منابع هستند، مرتبط باشد (اندرسون و اشیما، ۲۰۱۳، ۴۱۳). شارما^۱ و همکاران (۲۰۲۳) نشان دادند شرکت‌هایی که منابع نامشهود بیشتری دارند، تاثیر مثبت بلاک‌چین بر ارزش بازار شرکت بیشتر بوده است. بنابراین، فرضیه پنجم پژوهش به شرح زیر تدوین می‌شود:

فرضیه پنجم: منابع نامشهود نقش میانجی در تاثیر کارآفرینی بر عملکرد شرکت دارد.

مدل مفهومی پژوهش در شکل (۱) به تصویر کشیده شده است.

شکل (۱). مدل مفهومی پژوهش

روش‌شناسی پژوهش

جامعه آماری پژوهش ۳۵۰ نفر از کارکنان مالی شهرک صنعتی کلات مشهد می‌باشد. برای تعیین حجم نمونه از فرمول کوکران محدود استفاده شد. حجم نمونه ۱۸۳ نفر از این کارکنان محاسبه گردید که با توجه به در نظر گرفتن خطای توزیع پرسشنامه، ۱۰ درصد بیشتر توزیع شد (۲۰۲ پرسشنامه) که در نهایت ۱۹۴ پرسشنامه کامل دریافت گردید. متغیر مستقل این تحقیق جهت‌گیری کارآفرینی می‌باشد که همانطور که در مدل مفهومی نشان داده شده است دارای ۳ مولفه نوآوری، پیشرو بودن و ریسک‌پذیری می‌باشد. نوآوری به تمایل یک شرکت برای مشارکت و حمایت از ایده‌های جدید، تازگی، آزمایش و فرآیندهای خلاقانه که ممکن است منجر به محصولات، خدمات یا فرآیندهای فناورانه جدید شود اشاره دارد. پیشرو بودن شامل ابتکار عمل در تلاش برای شکل دادن به محیط به نفع خود است. ریسک‌پذیری به میزان تمایل مدیران به تعهدات منابع بزرگ و مخاطره‌آمیز اشاره دارد. برای سنجش این متغیر از پرسشنامه استاندارد براون (۲۰۱۰) استفاده شده است. متغیر وابسته این پژوهش عملکرد شرکت می‌باشد که همانطور که در مدل مفهومی نشان داده شده است دارای ۴ مولفه می‌باشد. عملکرد تولید: عملکرد شرکت در خصوص پروژه‌های جدیدی جهت تولید محصول جدید و بهبود سیستم‌های توسعه محصول جدید است. عملکرد بازار: عملکرد شرکت که موجب دستیابی شرکت به اهداف درآمدی در بازار می‌شود. عملکرد مشتری: عملکرد شرکت در راستای جلب رضایت و پذیرش مشتریان از محصول جدید که در نهایت موجب خرید محصول می‌گردد. عملکرد مالی: عملکرد شرکت که در نهایت موجب سودآوری کلی و بازده سرمایه‌گذاری برای شرکت می‌گردد (هانگ، سوتار و براون، ۲۰۰۴). برای سنجش این متغیرها از پرسشنامه استاندارد هانگ، سوتار و براون (۲۰۰۴، ۱۱۷) استفاده شده است.

متغیر میانجی، منابع نامشهود است که دارای ۳ مولفه می‌باشد. سرمایه انسانی: شامل تمامی توانایی‌ها، استعدادها، دانش و تجربیات شخصی کارکنان و مدیران است. مواردی مانند، شایستگی، قابلیت‌ها، ارتباطات و ارزش کارکنان. سرمایه ساختاری: شامل سرمایه‌ای است که در زمان بازگشت کارکنان به خانه در سازمان باقی می‌ماند و شامل قابلیت‌های سازمان از جمله سیستم‌های فیزیکی مورد استفاده برای انتقال و استفاده از منابع نامشهود است. مواردی مانند، پایگاه داده‌های ذخیره‌سازی دانش و

اطلاعات. سرمایه ارتباطی: سرمایه‌ای است که شرکت بر مدیریت ارتباط مؤثر با افراد (کارکنان، مشتریان و تأمین‌کنندگان و مواد اولیه) تأکید دارد (بنتیس، ۲۰۰۳). جهت سنجش این متغیر از پرسشنامه استاندارد بنتیس (۲۰۰۳) بهره گرفته شده است. متغیر تعدیل‌کننده این پژوهش سن شرکت است و برای سنجش آن در قسمت سوالات عمومی پرسشنامه، در مورد زمان تاسیس شرکت سوال شده است.

روایی و پایایی پرسشنامه

در بررسی کیفی روایی محتوا، از ۵ نفر از خبرگان خواسته شد تا پس از مطالعه دقیق ابزار، نظرات اصلاحی خود را به صورت مکتوب ارائه کنند. همچنین، تأکید شد که در ارزیابی کیفی اعتبار محتوا، رعایت دستور زبان، استفاده از کلمات مناسب، اهمیت سؤالات، قرار دادن سؤالات در جای مناسب، زمان تکمیل ابزار طراحی شده در نظر گرفته شود. پس از جمع‌آوری نظرات کارشناسان، تغییرات لازم در ابزار مورد توجه قرار گرفت.

در پژوهش حاضر برای پایایی از روش آلفای کرونباخ استفاده شده است. این روش برای محاسبه سازگاری درونی ابزارهای اندازه‌گیری مانند پرسشنامه‌ها یا آزمون‌هایی که ویژگی‌های مختلف را اندازه‌گیری می‌کنند، استفاده می‌شود. در چنین ابزاری، پاسخ هر سؤال می‌تواند مقادیر عددی متفاوتی داشته باشد. برای محاسبه ضریب آلفای کرونباخ ابتدا باید واریانس نمرات هر زیرمجموعه پرسشنامه (خرده آزمون) و واریانس کل را محاسبه کنیم (سرمد و همکاران، ۲۰۰۳، ۱۶۷ و ۱۶۹). هر چه این عدد به یک نزدیک‌تر باشد، پرسشنامه قابل‌اعتمادتر است. به عنوان یک قاعده، آلفا باید حداقل ۰/۷۰ باشد تا مقیاس معتبر باشد.

یافته‌های پژوهش

در جدول (۱) ویژگی‌های جمعیت‌شناسی (دموگرافیک) نمونه آماری شامل جنسیت، میزان درآمد خانوار و سن و ... ارائه گردیده است.

جدول (۱). آمار توصیفی پاسخ دهندگان

درصد	تعداد	ویژگی های جمعیت شناسی (دموگرافیک)
۵۸/۲	۱۱۳	مذکر
۴۱/۸	۸۱	مؤنث
۱۰۰	۱۹۴	جمع
۱۰/۳	۲۰	دیپلم
۲۹/۴	۵۷	فوق دیپلم
۴۶/۹	۹۱	لیسانس
۱۳/۴	۲۶	فوق لیسانس و بالاتر
۱۰۰	۱۹۴	جمع
۱۲/۹	۲۵	کمتر از ۳۰
۲۸/۹	۵۶	۳۵ - ۳۰
۳۳/۵	۶۵	۴۰ - ۳۵
۲۴/۷	۴۸	بیش از ۴۰
۱۰۰	۱۹۴	جمع
۷/۷	۱۵	کمتر از ۵ سال
۱۵/۵	۳۰	۱۰ - ۵
۴۷/۴	۹۲	۱۵ - ۱۰
۲۹/۴	۵۷	بیش از ۱۵
۱۰۰	۱۹۴	جمع

آزمون اسمیرنوف / کلموگروف

در آزمون اسمیرنوف / کلموگروف اگر سطح معنی داری متغیرهای پژوهش بیشتر از ۵٪ باشد، متغیر مورد نظر نرمال بوده و در غیر این صورت نرمال نمی باشد. همانطور که در جدول (۲) مشاهده می شود سطح معنی داری تمام متغیرها کمتر از پنج درصد است. بنابراین، از توزیع نرمال بهره نمی برند.

جدول ۲. نتایج آزمون اسمیرنوف / کلموگروف جهت بررسی پیروی داده‌ها از توزیع نرمال

متغیرها	مقدار آماره اسمیرنوف / کلموگروف	سطح معناداری
کارآفرینی	۰/۰۷۹	۰/۰۳۹
منابع نامشهود	۰/۰۸۳	۰/۰۲۳
عملکرد شرکت	۰/۰۹۵	۰/۰۰۵
سن شرکت	۰/۰۶۶	۰/۰۱۸

پایایی درونی، روایی همگرا و پایایی ترکیبی

جدول (۳) نتایج پایایی درونی، روایی همگرا و پایایی ترکیبی را نشان می‌دهد. مقدار آلفای کرونباخ بالاتر از ۰/۷ نشانگر پایایی قابل قبول است. همانگونه که مشاهده می‌شود کلیه ضرایب آلفای کرونباخ متغیرهای مکنون بالای ۰/۷ است و مدل از نگاه این ضریب پایایی دارد. مقدار میانگین واریانس استخراج شده (AVE) بالای ۰/۵ و بیانگر روایی همگرایی قابل قبول است. همانگونه که مشاهده می‌شود مقادیر روایی همگرا برای تمامی متغیرهای مکنون تحقیق بیشتر از ۰/۵ است. بنابراین، روایی همگرایی مدل پژوهش تأیید می‌شود. ضریب پایایی ترکیبی (CR) نیز بالاتر از ۰/۷ برای هر سازه است که نشان‌دهنده پایایی مناسب مدل پژوهش است. بنابراین، سازه‌ها از پایایی ترکیبی مناسبی برخوردارند.

جدول ۳. ضریب پایایی سوالات پرسشنامه

متغیرها	پایایی درونی	روایی همگرا (AVE)	پایایی ترکیبی (CR)
کارآفرینی	۰/۸۲۵	۰/۵۵۶	۰/۸۶۳
منابع نامشهود	۰/۸۰۹	۰/۵۳۸	۰/۸۲۱
عملکرد شرکت	۰/۸۴۹	۰/۵۵۲	۰/۸۷۷
سن شرکت	۱/۰۰۰	۱/۰۰۰	۱/۰۰۰

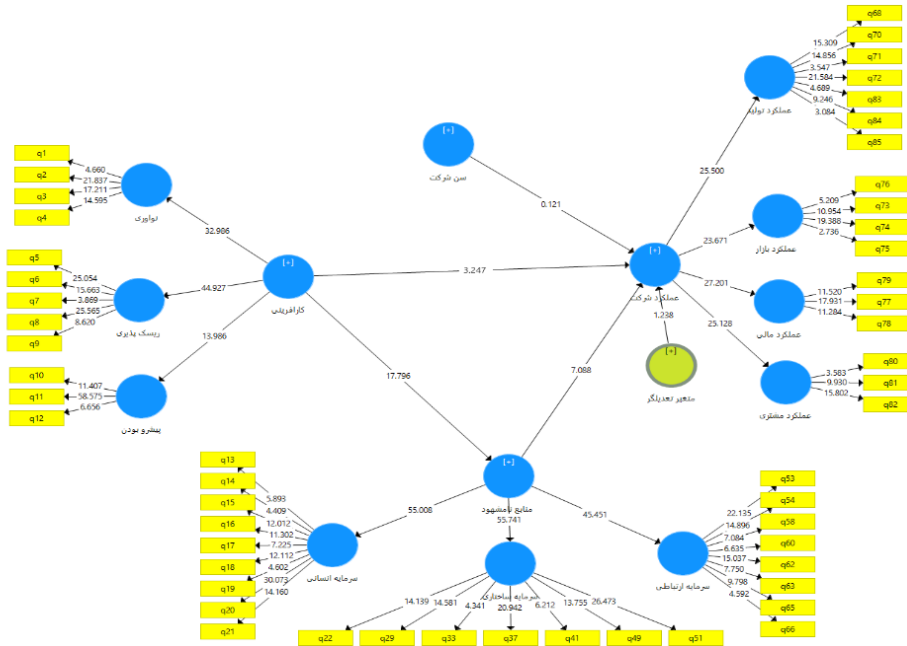
برازش مدل ساختاری

جدول (۴) شاخص‌های نیکویی برازش مدل را نشان می‌دهد. با توجه به مقدار ضریب تعیین بدست آمده، مقدار ضریب تعیین متغیرهای درون‌زا در حد قابل قبولی است. کیفیت مدل سازه با شاخص مقاومت پیش‌بینی شده (Q2) محاسبه می‌شود. با توجه به قدرت پیش‌بینی مدل، سه مقدار ۰/۰۲،

سنجش معناداری مدل ساختاری

بررسی معناداری مدل (آماره t-value) در شکل (۳) نمایش داده شده است.

شکل ۳. بررسی معناداری مدل (آماره t-value)

نتایج آزمون فرضیه‌های پژوهش در جدول (۵) آمده است. در صورتیکه عدد تی از مقدار ۱/۹۶ بیشتر باشد، معرف صحت ارتباط بین سازه‌ای و در نتیجه آن تائید فرضیه پژوهش در سطح اطمینان ۹۵٪ و بیشتر می‌باشد.

جدول ۵. نتایج آزمون فرضیه‌های پژوهش

فرضیه	ضریب بتا	آماره تی	نتایج بدست آمده
کارآفرینی رابطه معناداری بر عملکرد شرکت دارد.	۰/۲۴	۳/۲۴	رد فرض صفر در سطح ۹۵ درصد اطمینان
کارآفرینی رابطه معناداری بر منابع نامشهود دارد.	۰/۷۵۶	۱۷/۷	رد فرض صفر در سطح ۹۵ درصد اطمینان

فرضیه	ضریب بتا	آماره تی	نتایج بدست آمده
منابع نامشهود رابطه معناداری بر عملکرد شرکت دارد.	۰/۷۵	۷/۰۸	رد فرض صفر در سطح ۹۵ درصد اطمینان
سن شرکت نقش رابطه بین کارآفرینی و عملکرد شرکت را تعدیل می کند.	-۰/۰۹۲	۱/۲۳	پذیرش فرض صفر در سطح ۹۵ درصد اطمینان

با توجه به میزان آماره تی و اینکه این مقدار از میزان بحرانی $1/96$ بیشتر است، می توان نتیجه گرفت فرض صفر مبنی بر عدم تاثیرگذاری کارآفرینی شرکت بر عملکرد شرکت رد شده است. بنابراین، کارآفرینی بر عملکرد شرکت های صنعتی مشهد تاثیر مثبت و معناداری دارد.

با توجه به میزان آماره تی و اینکه این مقدار از میزان بحرانی $1/96$ بیشتر است، می توان نتیجه گرفت فرض صفر مبنی بر عدم تاثیرگذاری کارآفرینی شرکت بر منابع نامشهود رد شده است. بنابراین، کارآفرینی بر منابع نامشهود شرکت های صنعتی مشهد تاثیر معناداری دارد.

با توجه به میزان آماره تی و اینکه این مقدار از میزان بحرانی $1/96$ بیشتر است، می توان نتیجه گرفت فرض صفر مبنی بر عدم تاثیرگذاری منابع نامشهود شرکت بر عملکرد شرکت رد شده است. بنابراین، منابع نامشهود بر عملکرد شرکت های صنعتی مشهد تاثیر معناداری دارد.

در نهایت، در بررسی نقش تعدیلگر سن شرکت بر رابطه میان کارآفرینی و عملکرد شرکت با توجه به مقدار آماره تی، می توان گفت سن شرکت بر رابطه میان کارآفرینی و عملکرد شرکت نقش تعدیلگر ندارد.

بررسی نقش میانجی منابع نامشهود با استفاده از آزمون سوبل

جدول (۶) نتایج آزمون سوبل در خصوص نقش میانجی متغیرها را نشان داده که براین اساس در بررسی نقش میانجی منابع نامشهود در رابطه میان کارآفرینی و عملکرد شرکت، مقدار بدست آمده برای آماره تی بیشتر از $1/96$ می باشد. بنابراین، در سطح خطای ۵٪ منابع نامشهود میانجی بوده و می توان به این نتیجه رسید که در سطح اطمینان ۹۵٪ منابع نامشهود نقش میانجی در رابطه بین کارآفرینی و عملکرد شرکت دارد.

جدول ۶. نتایج آزمون سوئیل در خصوص نقش میانجی متغیرها

شاخص آزمون	ضرایب	خطای استاندارد	آماره تی	نتیجه‌ی آزمون فرضیه
منابع نامشهود رابطه بین کارآفرینی و عملکرد شرکت میانجی می‌کند.	۶/۸۹	۰/۰۸۲	۰/۰۰۰	رد فرض صفر در سطح اطمینان ۹۵٪

بحث و نتیجه‌گیری

بر اساس نتایج این پژوهش، فرضیه‌های پژوهش به استثنای فرضیه چهارم، مورد تأیید قرار گرفته‌اند. به عبارتی، کارآفرینی رابطه معناداری بر عملکرد شرکت دارد. شواهد تجربی موید این واقعیت هستند که با بهبود عملکرد، شرکت‌هایی که اقدام به کارآفرینی می‌نمایند رشد و بقای بیشتری دارند و در عرصه رقابتی پویای امروزی فعالیت‌های بهتری انجام می‌دهند. بنابراین، سازمان‌ها و یا شرکت‌ها با بهره برداری از فرصت کارآفرینی، رشد خود را تضمین و از تغییرات محیطی ایمن هستند. در واقع نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که اقداماتی از قبیل گرایش به کارآفرینی در کشورهایی همچون ایران که جزو کشورهای در حال توسعه است، می‌توانند در استحکام و بقای سازمان موثر واقع شود. نتایج این پژوهش همراستا با مبانی نظری پژوهش و با یافته‌های بدست آمده از تحقیقات طلاری و همکاران (۱۴۰۰)، هی و همکاران (۲۰۲۱)، گالبریت و همکاران (۲۰۲۰) و اوکی و آهن (۲۰۱۹) و کوسا و همکاران (۲۰۱۸) است. به عبارتی، اتخاذ استراتژی‌های کارآفرینی سازمانی تأثیر مثبتی بر عملکرد شرکت دارد. در نتیجه پیشنهاد می‌شود مدیران با برگزاری دوره‌های ضمن خدمت میان مدت و کوتاه مدت، با فراهم کردن فرصت‌های یادگیری حین خدمت، با در اختیار قراردادن اطلاعات مورد نیاز کارکنان، زمینه را برای تقویت روحیه کارآفرینی در بین کارکنان شرکت تقویت نمایند که آن هم در نهایت می‌تواند عملکرد شرکت را بهبود بخشد.

کارآفرینی تأثیر معناداری بر منابع نامشهود دارد، از اینرو بکارگیری منابع نامشهود مهمترین کاری است که در سازمان‌ها برای بهبود بهره‌وری انجام می‌شود. بنابراین، هر چه مقدار گرایش کارآفرینی زیادتر شود، موجب ارزش آفرینی برای منابع شرکت می‌گردد. این نتایج همراستا با مبانی نظری پژوهش و با یافته‌های بدست آمده توسط اندرسون و ایشما (۲۰۱۳) بوده که در مطالعه خود نشان

داده‌اند که کارآفرینی اثرات معناداری بر منابع نامشهود در شرکت‌های مورد بررسی داشته است. در نتیجه، پیشنهاد می‌شود مدیران، با تشویق کارکنان به ایجاد نوآوری و خلاقیت در انجام امور محوله، ضمن تقویت روحیه کارآفرینی، سرمایه و منابع نامشهود شرکت را تقویت نمایند.

منابع نامشهود تاثیر معناداری بر عملکرد شرکت دارد. مهمترین عامل موفقیت یک سازمان، کارکنان کارآمد آن است. تعداد مقاله‌ها و کتاب‌های منتشر شده نشان از اهمیت نقش منابع نامشهود بر عملکرد سازمان دارد. منابع نامشهود جزو ویژگی‌های یک سازمان یا شرکت محسوب شده و از طریق ایجاد ارزش افزوده، منجر به بهبود فضای رقابتی می‌شود که بهبود وضعیت رقابتی در شرکت موجب افزایش راندمان شرکت از نظر عملکرد تولید، عملکرد مالی و... می‌گردد. نتایج این فرضیه هم‌راستا با مبانی نظری پژوهش و تحقیقات بابایی و همکاران (۱۳۹۸) و طاهریان و همکاران (۱۳۹۸) است که نشان دادند کارآفرینی دارای اثرات معنی‌دار و مثبت بر روی عملکرد شرکت‌های کوچک و متوسط می‌باشد. در نتیجه، پیشنهاد می‌شود مدیران با تنفیذ قدرت اختیار و تصمیم‌گیری، سرمایه انسانی را توانمند و با ایجاد اطمینان، هرگونه ناعتمادی و ابهام را در روابط بین کارکنان از بین ببرند.

نقش تعدیلگر سن شرکت در رابطه بین کارآفرینی و عملکرد شرکت پذیرفته نشد. رفتارهای کارآفرینی به این ترتیب به مسیر و رفتارهای آینده دانش موجود در بازار وابسته است که با پیشرفت زمان، شوق جهت‌گیری کارآفرینانه در شرکت‌های قدیمی به سبب عدم توجه به نوآوری از دست می‌رود. در نتیجه، رفتارهای کارآفرینی در بین شرکت‌های قدیمی، مطابق انتظارات فعلی بازار، کاهش می‌یابد که به نوبه خود، توانایی شرکت‌های قدیمی‌تر را برای کسب ارزش از استراتژی‌های کارآفرینی آن‌ها در قالب رشد عملکرد برتر کاهش می‌دهد. نتایج این فرضیه برخلاف مبانی نظری پژوهش و تحقیقات اندرسون و ایشما (۲۰۱۳) است که در پژوهش‌های خود به این نتیجه رسیدند که سن شرکت عاملی است که می‌تواند رابطه بین کارآفرینی و عملکرد شرکت‌ها را تعدیل کند.

در نتیجه، پیشنهاد می‌شود مدیران در شرکت‌های قدیمی‌تر کارکنان را برای مطرح کردن ایده‌های نو و خلاقانه با گرایش‌های کارآفرینانه تشویق کنند و از نوآوری و بروزرسانی دانش موجود در شرکت پشتیبانی کنند.

نقش میانجی منابع نامشهود در رابطه بین کارآفرینی و عملکرد شرکت پذیرفته شد. بر اساس مطالعات مدیران شرکت‌ها با جهت‌گیری کارآفرینانه و بکارگیری منابع نامشهود شرکت همچون، سرمایه‌های انسانی و ارتباطی شرکت می‌توانند بر بهبود راندمان شرکت تمرکز کرده و موجب بهبود وضعیت شرکت گردند. همچنین، با توجه به اینکه منابع نامشهود اهمیت استراتژیک بیشتری دارند، شرکت‌ها می‌توانند تعداد بیشتری از فرصت‌ها را در کنار منابعی که تمایل به ایجاد زمینه برای مزیت رقابتی بلند مدت دارند، دنبال کنند. به طور دقیق‌تر، انتظار می‌رود که جهت‌گیری کارآفرینی به صورت مثبت با عملکرد شرکت در میان شرکت‌های دارای مزیت منابع نامشهود نسبت به سایر شرکت‌ها که فاقد مزیت منابع هستند، مرتبط باشد. نتایج این فرضیه همراستا با مبانی نظری پژوهش و تحقیقات بابایی و همکاران (۱۳۹۸) و طاهریان و همکاران (۱۳۹۸)؛ که در پژوهش‌های خود به این نتیجه رسیدند که کارآفرینی اثر قابل توجهی بر عملکرد شرکت دارد، است. در نتیجه، پیشنهاد می‌شود مدیران، با تشویق کارکنان سازمان به کارهای گروهی و تیمی، با افکار سایرین آشنا شده و در نتیجه انجام هم‌فکری شاهد خلق نوآوری در شرکت باشند.

به دلیل محدودیت مکانی این پژوهش (جامعه آماری) که در شهرستان مشهد انجام شده است، باید در تعمیم نتایج به سایر شرکت‌های تولیدی کشور احتیاط کرد. به محققین علاقه‌مند به این حوزه پیشنهاد می‌گردد که پژوهش را در سایر استان‌های کشور مورد سنجش و با نتایج این تحقیق مقایسه کنند. همین‌طور پژوهش حاضر چند مؤلفه محدود را در رابطه با عملکرد شرکت مورد بررسی قرار داده است، بنابراین پیشنهاد می‌شود پژوهش‌های آتی مؤلفه‌های دیگر را در رابطه با عوامل موثر بر افزایش این متغیر مورد سنجش قرار دهد. در ضمن، به پژوهشگران آتی پیشنهاد می‌شود در راستای توسعه حوزه مبانی نظری این پژوهش با طراحی و بکارگیری مدل بهینه و بومی، استراتژی‌های بازارمحور در افزایش عملکرد شرکت در سازمان‌ها را پیش ببرند. یکی از ویژگی‌های پژوهش‌های پرسشنامه‌محور، محدودیت ذاتی پرسشنامه است. همچنین، در این پژوهش شرایط کرونایی موجب گشت دسترسی محقق به اعضای نمونه با محدودیت‌هایی مواجه گردد.

منابع

- بابایی، علی؛ احسانیان، ساجده؛ لنگافرخی، سمیه. (۱۳۹۸). مطالعه ای بر ارتباط بین سرمایه فکری کارآفرینی و عملکرد شرکت مطالعه موردی: صنایع کارآفرین کوچک و متوسط، پنجمین کنفرانس بین المللی علوم مدیریت و حسابداری. پرنندین، کاوه؛ قنبری، مهرداد. (۱۳۹۷). بررسی ارتباط بین سرمایه فکری با ارزش بازار و عملکرد مالی شرکت های دولتی خصوصی شده پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. *حسابداری و منافع اجتماعی*، ۸(۴): ۱۲۳-۱۴۱. doi: 10.22051/ijar.2017.12401.1216
- پیرایش، رضا؛ امیری، وحید؛ جعفری، ملیحه؛ ایمانی برندق، محمد. (۱۳۹۹). بررسی تاثیر کارآفرینی سازمانی و جهت گیری کارآفرینی بر عملکرد سازمانی با نقش میانجی کارآفرینی استراتژیک در شرکتهای صنعتی استان زنجان. *مجله مدیریت بهره وری*، ۱۴(۵۲): ۲۳-۴۵.
- حسینی راد، سید داود؛ قاسمی، مصطفی؛ محسنی، عبدالرضا. (۱۴۰۱). بررسی آثار گرایش کارآفرینانه بر عملکرد مالی با در نظر گرفتن نقش تعدیلی کیفیت اطلاعات حسابداری. *نشریه پژوهش های حسابداری مالی*، ۱۴(۱): 21-36. doi: 10.22108/far.2021.128255.1745
- رمضانپور نرگسی، قاسم؛ داوری، علی؛ دهقان، عامر. (۱۳۹۶). بررسی نقش میانجی کارآفرینی فناورانه بر ارتباط بین سرمایه های فکری سازمان و مزیت رقابتی (مورد مطالعه: شرکت های مستقر در مراکز رشد شهر تهران). *فصلنامه مدیریت توسعه فناوری*، ۵(۲)، ۴۱-۶۱. doi: 10.22104/jtdm.2018.1898.1654
- سرمه، زهره. بازرگان، عباس؛ و حجازی، الهه. (۱۳۸۷). *روش های تحقیق در علوم رفتاری*، چاپ دوازدهم، تهران: انتشارات آگاه.
- طلالاری، محمد؛ فلاح، محمدرضا؛ حسین خانی، معصومه. (۱۴۰۰). بررسی نقش جهت گیری کارآفرینی در موفقیت محصول جدید شرکت های دانش بنیان با تاکید بر بازاریابی دوسوتوان. *تحقیقات بازاریابی نوین*، ۱۱(۱).
- طاهریان، هانیه؛ عبدلهی، هادی؛ نبی پورافروزی، مهدی؛ مختاری، مهدی. (۱۳۹۸). بررسی تأثیر سرمایه فکری در کارآفرینی بر روی عملکرد شرکت های کوچک و متوسط، چهارمین کنفرانس ملی در مدیریت، حسابداری و اقتصاد با تاکید بر بازاریابی منطقه ای و جهانی.
- عارف منش، زهره؛ زارع زردینی، طیبه. (۱۳۹۹). بررسی تأثیر اندازه شرکت بر رابطه بین منابع نامشهود و عملکرد شرکت در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. *حسابداری و منافع اجتماعی*، ۱۰(۳): ۵۷-۷۳. doi: 10.22051/ijar.2020.25955.1514

کفیلی، وحید؛ میرزائی نظام آباد، مهدی؛ حسینلو، حسین. (۱۴۰۱). سرمایه فکری و تأثیر آن بر عملکرد مالی شرکت‌های داروئی. توسعه و سرمایه، ۷(۲): ۱۷۲-۱۵۷. doi: ۱۰.۲۲۱۰۳/jdc.۱۰,۲۲۱۰۳,۱۹۰۱۹,۱۲۰۷/۲۰۲۲

مهرجو، علیرضا؛ آقاموسی، رضا. (۱۳۹۸). تاثیر استراتژی مدیریت منابع انسانی بر عملکرد مالی و نیروی انسانی سازمان با نقش میانجی جهت دهی کارآفرینی (مورد کاوی بانک تجارت استان تهران)، پنجمین کنفرانس بین المللی حسابداری، مدیریت و نوآوری در کسب و کار.

نمازی، محمد؛ شاکری، یاسر. (۱۴۰۰). تأثیر دارایی‌های نامشهود بر عملکرد مالی شرکت‌ها و نقش میانجی‌گری چسبندگی هزینه‌ها در بورس اوراق بهادار تهران، مدیریت دارایی و تأمین مالی، ۹(۳۳): ۷۶-۴۷.

References

- Altinay, L; Madanoglu, M; De Vita, G; Arasli, H; & Ekinci, Y. (2016). The interface between organizational learning capability, entrepreneurial orientation, and SME growth. *J. Journal of Small Business Management*. 54: 871-891. <https://doi.org/10.1111/jsbm.12219>
- Anderson, B, S; & Eshima, Y. (2013). The influence of firm age and intangible resources on the relationship between entrepreneurial orientation and firm growth among Japanese SMEs, *Journal of Business Venturing*, 28: 413-429.
- Arefmanesh, Z; & zare zardeini, T. (2020). The Effect of Firm Size on Relationship between Intangible Resources and Performance in listed Tehran stock exchange Companies. *Journal of Accounting and Social Interests*, 10(3): 57-73. doi: 10.22051/ijar.2020.25955.1514 . (In Persian)
- Babaei, A; Ehsanian, S & Langafrokhi, S. (2019). A study on the intellectual capital of entrepreneurship and the performance of the case study company: Small and Medium Entrepreneur Industries. *5th International Conference on Management and Accounting Sciences*. (In Persian)
- Bontis, n .(2003). National intellectual capital index: The Benchmarking of Arab Countries, United Nations Development Project. Ne York M. Analysis of lean production using analytic hierarchy process (case study: An Industrial Company Iran Khodro AM); Master Thesis University of Tehran, 2011
- Braune, E; Sahut, J-M; & Teulon, F. (2020). Intangible capital, governance and financial performance. *Technological Forecasting and Social Change*, 154, 119934, <https://doi.org/10.1016/j.techfore>.
- Brown, T. E .(2010). Resource orientation, entrepreneurial orientation and growth: how the perception of resource availability affects small firm growth. Unpublished doctoral dissertation, Rutgers University, Newark, NJ.

- Casadesus-Masanell, R. & Ricart, J. E. (2010). From strategy to business models and onto tactics. *Long Range Planning. Business Models*, 43: 195–215. <https://doi.org/>
- Covin, J. G. Green, K. M. & Slevin, D. P. (2018). Strategic process effects on the entrepreneurial orientation-sales growth rate relationship. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 30: 57–81.
- Danescu, T; & Sandru, R. (2016). Connotations Regarding Accounting Recognition of Intangibles in the Company's Performance. *Procedia Economics and Finance*, 39: 57-64. <https://doi.org/10.1016/S2212-5671>
- He, Q; Wang, M and Martínez-Fuentes, C. (2021). Impact of corporate entrepreneurial strategy on firm performance in China. *International Entrepreneurship and Management Journal*.
- Hill, C. W. L; & Rothaermel, F. T. (2003). The performance of incumbent firms in the face of radical technological innovation. *Academy of Management Review*, 28:257–274.
- Hoseinirad, S. D; Ghasemi, M; & Mohseni, A. (2022). Investigating the Effects of Entrepreneurial Orientation on Financial Performance Considering the Moderating Role of Accounting Information Quality. *Financial Accounting Research*, 14(1): 21-36. doi: 10.22108/far.2021.128255.1745 . (In Persian)
- Huang, X. Soutar, G.N. & Brown, A. (2004). Measuring new product success: an empirical investigation of Australian SMEs. *Industrial Marketing Management*, 33(2): 117–123.
- Galbreath, J; Lucianetti, L; Thomas, B; & Tisch, D. (2020) .Entrepreneurial orientation and firm performance in Italian firms: The moderating role of competitive strategy, *International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research*, 26(4).
- Kafili, V; Mirzaei Nezamabad, M; & Hosseinloo, H. (2022). Intellectual Capital and Its Effect on the Financial Performance of Pharmaceutical Companies. *Journal of Development and Capital*, 7(2):157-172. doi: 10.22103/jdc.2022.19019.1207. (In Persian)
- Kollmann, T. & Stockmann, C. (2014). Filling the entrepreneurial orientation-performance gap: The mediating effects of exploratory and exploitative innovations. *Entrepreneurship: Theory and Practice*, 38(5): 1001–1026.
- Kosa, A; Mohammad, I; & Ajibie, D .(2018). Entrepreneurial orientation and venture performance in Ethiopia: the moderating role of business sector and enterprise location, *Journal of Global Entrepreneurship Research*, Springer; UNESCO Chair in Entrepreneurship, 8(1), 1-17.

- Luo, X; Zhuo, L; & Liu, S. (2005). Entrepreneurial firms in the context of China's transition economy: an integrative framework and empirical examination. *Journal of Business Research*, 58, 277–284.
- Mahmoud, M. A. & Hinson, R. E. (2012). Market orientation, innovation and corporate social responsibility practices in Ghana's telecommunication sector. *Social Responsibility Journal*, 8(3): 327-346.
- Mehrjo, A & Aghamoussi, R. (2018). the effect of human resources management strategy on the financial performance and human resources of the organization with the mediating role of entrepreneurial orientation (case study of Tejarat Bank of Tehran province). the fifth international conference on accounting, management and innovation in business Tehran, <https://civilica.com/doc/935598> (in Persian)
- Namazi, M; & Shakeri, Y. (2021). The effect of Intangible Assets on the Firm's Financial Performance and Mediating Role of the Cost Stickiness in Tehran Stock Exchange. *Journal of Asset Management and Financing*, 9(2):47-76. doi: 10.22108/amf.2021.118666.1453. (In Persian)
- Ok, C; & Ahn, H, S .(2019). How Does Entrepreneurial Orientation Influence the Sustainable Growth of SMEs? The Role of Relative Performance. *Sustainability*, 11: 5178. doi: 10.3390/su11195178.
- Parandin, K; & Ghanbary, M. (2018). Examine the relationship between intellectual capital and market value and the financial performance of privatized public companies listed on the Tehran Stock Exchange. *Journal of Accounting and Social Interests*, 8(4): 123-141. doi: 10.22051/ijar.2017.12401.1216. (In Persian)
- pirayesh, R; Amiri, V; Jafari, M; & Imani barandagh, M. (2020). The Effect of Organizational Entrepreneurship and Entrepreneurship Orientation on Organizational Performance with Regard to Strategic Entrepreneurship in Industrial Companies in Zanjan Province. *The Journal of Productivity Management*, 14(1): 23-45. doi: 10.30495/qjopm.2020.671969. (In Persian)
- Rafal, K; Joanna, D; & Marcin, S .(2021). Explaining SME performance with fsQCA: The role of entrepreneurial orientation, entrepreneur motivation, and opportunity perception. *Journal of Innovation & Knowledge*, 6: 234–245.
- Ramezanzpour Nargesi, G; Davari, A; & Dehghan, A. (2017). The effect of intellectual capitals on competitive advantage with the mediating effects of technological entrepreneurship(Case study: Companies based in the incubators centers of Tehran). *Journal of Technology Development Management*, 5(2): 41-61. doi: 10.22104/jtdm.2018.1898.1654 .(In Persian)

- Rauch, A. Wiklund, J. Lumpkin, G. T. & Frese, M. (2009). Entrepreneurial orientation and business performance: An assessment of past research and suggestions for the future. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 33(3): 761-787.
- Rizwan, U, K; Christopher, R; & Yashar, S. (2022). Spurring competitiveness, social and economic performance of family-owned SMEs through social entrepreneurship; a multi-analytical SEM & ANN perspective. *Technological Forecasting and Social Change*, 184. <https://doi.org/10.1016/j.techfore.2022.122047>
- Rosenbusch, N; Brinckmann, J; & Bausch, A. (2011). Is innovation always beneficial? A meta-analysis of the relationship between innovation and performance in SMEs. *Journal of Business Venturing*, 26: 441-457.
- Sarmad, Z. Bazargan, A. and Hejazi, A. (2008). Research Methods in Behavioral Sciences. 12th Edition, Tehran: Agah Publications. (In Persian)
- Seo, H. S. & Kim, Y. (2020). Intangible assets investment and firm's performance: Evidence from small and medium-sized enterprises in Korea. *Journal of Business Economics and Management*, 21(2): 421-445. DOI: 10.3846/jbem.2020.12022
- Sharma, P, Shukla, D.M & Raj, A. (2023). Blockchain adoption and firm performance: The contingent roles of intangible capital and environmental dynamism. *International Journal of Production Economics*, 256,108727, <https://doi.org/10.1016/j.ijpe>
- Sørensen, J.B; Stuart, & T.E; (2000). Aging, obsolescence, and organizational innovation. *Administrative Science Quarterly*, 45: 81-112.
- Taherian, H; & Abdollahi, H; Nabi Pourafrozi, M; & Mokhtari, M. (2019). Investigating the impact of intellectual funds on the performance of SMEs. the 4th National Conference on Management, *Accounting and Economics with an emphasis on regional and global marketing*. (In Persian)
- Talari, M; fallah, M. R; & hoseinkhani, M. (2021). Investigating the Role of Entrepreneurial Orientation in the Success of New Products Development of Knowledge-based Companies with an Emphasis on Ambidextrous Marketing. *New Marketing Research Journal*, 11(1): 157-178. doi: 10.22108/nmrj.2021.124800.2225 (In Persian)

COPYRIGHTS

This is an open access article under the CC-BY 4.0 license.